

רחמי עלי לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיווק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

פרשת בשלה - שבת שירה

י"ז שבט ה'תשפ"ד

שנה י"ב גליון י"ט

סדר קריש לשב"ק	מוצ"ש	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:58/9:39	6:22	4:50	לעיקוואוד
8:57/9:39	6:20	4:47	ברוקלין
8:36/9:13	6:25	4:31	ירושלים
8:37/9:15	6:22	4:46	בני ברק
8:37/9:15	6:23	4:39	אלעד

לרפאותה. והקב"ה ע"כ עושה החרשות למען יכירו בני אדם שאעפ"י שהרופא הוא תל תלפיות תל שהכל פונים אליו, רופאי אליל המה, רק הקב"ה הוא הרופא נאמן. וע"כ כל מחלה הוא להשריש האמונה בלבבות בנ"א, אולם אם האמונה בלא"ה נשרשה בלבבות שלומי אמוני ישראל אינו צריך למחלה, ו"ש והיה אם שמוע תשמע בקול ה"א, אז כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים אליך, הלא בלא"ה תדע כי אני ד' רופאך.

הגה"צ ר' שרגא פייש פישמן זצ"ל, אב"ד ק"ק סיקסא, קלויזנבורג, ומ"מ דק"ק פרעשבורג, אור שרגא

ויאמן העם כו' אז ישיר משה.

במדרש (מדרש הנחומא יא) תשורי מראש אמנה (שיר השירים ד, ח) בזכותו של אברהם כו', ... בזכות האמנה שהאמינו תחילה, שנאמר ויאמן העם, תשורי מראש אמנה, ... זכו לומר שירה שנאמר אז ישיר משה וגו'...

... וכמו"ש בילקוט שאמר הקב"ה לאעא"ה מאותו כוכב שאתה רואה שאין אתה מוליד אנה אמר לך שאתה מוליד, ... אך עיקר אמונה הוא להאמין בד' שהוא משרד מערכת השמים ושמי השמים בטבע ולמעלה מטבע, ... וזה"פ בד"ק אדמו"ר הזקן מווארקא ע"מ דאמרי' מי שענה לאברהם הוא יעננו, ולכאורה מאי פסקא אם ענה לאברהם הוא יעננו, אך הפי' כמו"ש בסה"ק כי ישועת צדיקים הוא מכוח מעיין הנובע ישועה לכל מיד ולדורות, ולכן הקב"ה מתאו' לתפלתן כדי שעי' תפלתן יפתח הצינור והמעיין לכל מי שצריך לאותו דברו ישאב בששון מאותו מעיין הישועה והצינור שפתחו, וכמו"ש בזה"ק (פ' זו) בגין דיתרבי ויתוסף רבות דקודשא לכל מאן דאיצטרך בצלותהון דצדיקיא, וכן כאן מי שזוכה לאמונה למעלה מטבע זוכה לברות ישועה חרשה אף למעלה מהטבע, מאותו כח אמונת אברהם מאותו מקור והצינור שפתח אע"ה בכח אמונתו ע"ס כל הדורות.

וזה"פ בהמד' ד"א תשורי מראש אמנה בשביל אמונה שהאמין אברהם להקב"ה שנת' והאמין בד' זכו ישראל לומר שירה על הים, היינו בשביל אמונה שהאמינו אף למעלה מהטבע אמונת אברהם זכו לומר שירה, ולהוושע למעלה מהטבע לבריאת ישועה חרשה ולומר שירה חרשה.

הרה"ק ר' שמואל צבי מאלכסנדר ז"ע, תפארת שמואל אות י בתו"ד

אז ישיר - שירת הים.

עוד כתב שם הסולת בלולה בשם המדרש, שמי שאומר אותה בכל יום בשמחה רבה ובדקדוק התיבות ובטעמים ומכוין כאילו הוא בעצמו יוצא ממצרים ועובר הים הקב"ה מצילו מוחלק לו ענותו, וזהו שנאמר ויאמרו לאמר ר"ל שצונו לאמר אותה בכל יום יעו"ש עכ"ל, וכ"כ צפורן שמיר שם.

כף החיים, אורח חיים סימן נא סעיף קטן מא

צללו כעופרת במים - אדירים.

יש להפסיק בין במים ובין אדירים, שהאדירים קאי על מצרים.

משנה ברורה אורח חיים סימן נא סעיף קטן יז (כשאמרים אז ישיר בתפלת שחרית בכל יום)

ויסע משה את ישראל מים סוף.

יובן מהו ויסע משה וכו' לא היינו יודעים שעברו ישראל הים. אלא אמרו רז"ל כל האומר שירת הים בכל יום בשמחה וכאילו עובר בים (ו)מוחלים לו על כל עונותיו. וז"ש ויסע משה וכו' מלמד שהסיען מעונותיהם.

הגה"צ ר' יחזקאל מאיר מועלם זצ"ל מבאגדאד, ליקוטי אמרי א-ל

ולא נחם אליקים דרך ארץ פלשתים וכו' פן ינחם העם נראותם מלחמה ושבנו מצרימה.

ומדרכי ה' והנהגתו עם ישראל במדבר אנו רואים עוד יסוד בנסיגות החיים, כי אין לו לאדם להכניס עצמו לנסיון וכמ"ש בשלה"ק שאסור לאדם להכניס עצמו למצב של נסיון כי מאן יימר דידו תהיה על העליונה ותגבר ידו על יצרו והקב"ה לא הכניס דרך ארץ פלשתים ובהאי דרכא לא אזלו כיון דאיכא דרכא אחרינא ויצר האדם רע מנעוריו ובפתע פתאום יפילו בשחת ע"כ אל יתפתה בדרכי רשע וידמה בנפשו להמלט מפח יוקשים.

הגה"צ רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל ראש ישיבת מנששתר, בתו"ד במוסר ומחשבה בגליון קול התורה כ"ה

ויאמר אם שמוע תשמע.

נ"ל שהוא הבטחה אם שמוע תקבל עליך לשמוע אז אני מבטיחך כי תשמע לקול ה"א כי יעזור ה' והישר בעיניו תעשה כי לא יאונה לצדיק כל און ורגלי חסידיו ישמור.

חתם סופר (תקצ"ז)

כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך.

והקשו המפרשים דבתחילה אמר לא אשים ואחר כך אמר כי אני ה' רופאך, ואם לא ישים מה ירפא. ויש לפרש על פי מה שאמר אא"ו המגיד הגדול ממעוריש זיע"א דעם כל רופא הבא לרפאות חולה הולך מלאך הממונה על הרפואה לרפאות את החולה, וכל מה שהרופא יותר גדול כן הוא גדולת המלאך ההולך עמו, ואם הוא הרופא הגדול ביותר אזי הולך עמו המלאך רפאל בעצמו. ולפעמים שולח השי"ת עזרו מקודש והחולה ר"ל מתרפא מעצמו ולא על ידי רופאים ורפואות.

והחילוק בזה הוא כך, דכשהרפואה באה על ידי הרופאים והיינו על ידי המלאכים אזי הרפואה אינה תמידית, כי המלאך רוצה תמיד לעשות רצון הבורא ב"ה ולכן אינו מרפאהו על תמידות ותוכל החולאת ר"ל לחזור עליו עוד ח"ו ואז יוכל המלאך לחזור ולעשות רצון הבורא ב"ה, מה שאין כן כשהרפואה באה על ידי הקב"ה בעצמו הרי היא תמידית ונצחית.

והנה אמרו חז"ל (וזהו הקדוש חלק ב' לו עמוד א) על הפסוק (ישעיה יט, כב) ונגף ה' את מצרים נגוף רופא, שהמכות היו נגוף למצרים ורפוא לישראל, ואם היו צריכים רפואה מסתמא היה להם מחלה. וזהו פירוש הכתוב לא אשים עליך עוד פעם מחלה, מטעם כי אני ה' רפאך, והיינו כי הרפואה באה על ידי ה' ולא על ידי מלאך ולא על ידי שליח רק הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואם כן הרפואה תהיה תמידית.

וזאת הכוונה גם בתפילת שמונה עשרה רפאינו ה' ונרפא, כשהרפואה באה ע"י השי"ת, דהיינו רפאינו ה', אז ונרפא, נדע כי נרפא בשלימות ולא תחזור עוד המחלה ח"ו.

הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף מבוהוש ז"ע, פאר ישראל

והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך.

הנה הקב"ה שולח לעתים מחלות חדשות, נגעים רעים ונאמנים על בנ"א, אשר הרופאים לא ראו אותם מעולם ולא שמעו שמעם, ועומדים ומשתוממים לאמר מה זאת, ואם אינם מכירים המחלה ק"ו שלא יוכלו

רהשי ההלכה

פסקים וביורוי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקל חסידים בני ברק, מור"ן בשבט הלוי
ונח"מ פסקי מורן ישיבת מור

פסקי הלכות

המשך מהלכות שבע ברכות

יא. השתתפות החתן והכלה בסעודה: אין לברך שבע ברכות רק כשהחתן והכלה משתתפים שניהם בסעודה, ולכן בסעודה ג' בבהכ"נ צריך להקפיד שהכלה תאכל עם השושבינות שלה או שלפחות תשמע מה שמזמרים לכבוד חתן וכלה, אבל אם הכלה לא אכלה עם השושבינות והגיעה רק בעת אמירת הברכות צ"ע רב אם מותר לברך (נחלקו האחרונים אם מעכב שישתפו שניהם בסעודה כדי שיוכלו לברך ש"ב והכרעת מורן זצ"ל בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' רפ"א כמהר"ם שיק אה"ע סי' צ' ומהר"י אסאד אה"ע סי' י"ב דצריכים שניהם להשתתף וענ"ש מש"כ בענין שבע ברכות בסעודה ג' בבהכ"נ, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

יב. דיני הסעודה: אין מברכים ש"ב רק כשנמצאים שם עשרה אנשים גדולים לאחר בר מצווה, והחתן מצטרף למנין עשרה (שו"ע אה"ע סי' ס"ב ס"ד, ועי' ביש"ש כתובות פ"א סכ"ב דאף הרבה חתנים מצטרפין למנין עשרה), וכדי שיוכלו לברך ש"ב צריך שיאכלו פת כשיעור שמברכין עליו בהמ"ז (וכנפסק בשו"ע שם שמברכין אחר בהמ"ז), ולפחות ששה מתוך העשרה צריכים לאכול פת (כ"כ בפת"ש שם סק"ח מזכור לאברהם דסגי ברוב מהעשרה שיאכלו (והשאר א"צ לאכול כלל) ובשו"א ומשיב מהד"ג סי' קצ"ח כ' דבענין ז' אוכלי פת והשאר יטעמו ע"פ משאר מאכלים, ובמנחת פתים ובמהלך ש"ב שלמה (אה"ח צ"ג) כ' דסגי בג' אוכלי פת והשאר א"צ אפי' טעימה, וזו"ת מורן זצ"ל לדניא יש להורות כהפ"ת אלא שאם יש רק ז' אוכלי פת לא יזמנו בשם דרך כשיש רובא דמינכר ז' אוכלי פת והשאר אוכלים משאר מאכלים מזמנים בשם וכמבואר בשו"ע או"ח סי' קצ"ז ס"ב).

יג. אכילת פת ע"י החתן: אין לברך ש"ב אלא א"כ אכל החתן פת והורה מורן זצ"ל דאין צ"ע לברך ש"ב רק אם יטול החתן ידיו עם רוב מנין עמו (ו' אנשים) ויאכלו פת ואח"כ יוכלו לברך בהמ"ז (וש"ב).

ביורוי הלכות

אמירת שבע ברכות בסעודה הנערכת לכבוד חתן וכלה כשהחתן או הכלה אינם נוכחים בסעודה

השתתף החתן בסעודה כלל, אלא כוונתו למש"כ בשו"ע שם סי"א דבני החופה שנחלקו לחבורות בבתי ספרים מברכין ש"ב אפי' בלא נוכחות החתן כיון שאכלו מסעודה שהתקינו לחופה, וכן למש"כ בשו"ע שם סי"ב דהשמישים האוכלים אחר סעודת נישואין מברכין ש"ב, דבאופנים הללו כיון שהחתן השתתף בסעודה חל עליהם החיוב לברך ש"ב ומזה הוכיח התב"ש שאין חיוב הברכות על החתן אלא על המשתתפים), ועי' בשו"ת מהר"י אסאד (הני"ל) שדן במעשה שנסע החתן באמצע שבעת ימי המשחה לעסוק במז"מ ונשארה הכלה לבדה ומסיק לדניא דאין לברך ש"ב באופ"ז ועי' ש"ש שהוכיח מהתוס' בסוכה (הני"ל) שכ' דאם יצא החתן מחופתו אפי' כלתו עמו אין מברכין ש"ב, דלפ"ז כ"ש דכשיצא החתן מחופתו ונשארה הכלה לבדה דאין מברכין ש"ב, וענ"ש שהביא עוד ראיה מכתובות ח: דא"א לברך ש"ב כשהחתן אינו נוכח בסעודה, ועי' בשו"ת מהר"ם שיק (הני"ל) במעשה הני"ל שהכריע ג"כ דאין לברך ש"ב כשהחתן לא נמצא, משום דהנשואין הוא מצווה דאיש המצווה על פו"ד (דנשים אינן מחויבות בפו"ד, ואפי' במצווה דלשבת יצרה עי' במג"א או"ח סי' קנ"ג סק"ט ובבית מאיר סי' א' דפליג' הפוסקים אם חיבת) ואי' בר"ן (כתובות ב. ד"ה א"א בחבור וכו') דהשמחה דהיינו ביטול המלאכה הוא משום תקנתא דידה, אבל הברכת חתנים נתקנה על שמחת ליבו של חתן (לעוררו שישמח ליבו בשמחה של מצווה רבה של קיום העולם ולא בשמחה של הוללות) וכ"ז שייך רק אם משמחין את החתן אבל אם אינו נמצא שם לא שייך כלל חיוב ברכת חתנים דאין כאן שמחה של מצווה אלא שמחה של הוללות (שעל הכלה ליכא מצווה כלל), ובסו"ד הביא דברי הריטב"א הני"ל דאם אין החתן והכלה נמצאים אין לברך ש"ב ומסיק דכן הדין פשוט. ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' רפ"א שכל מורן זצ"ל דאף שרבים מקילים בזה, לדניא אין לנו אלא הכרעת שני גדולי ישראל מהר"י אסאד ומהר"ם שיק דרק כשהחתן והכלה משתתפים בסעודה מברכין ש"ב, אמנם אין זה מעכב מן הדין אם אין הכלה שומעת את הברכות דרק מפני הדור מצווה ראוי שתשמע גם היא את הברכות, מיהו יראה לענ"ד דמה שמצוי בסעודה ג' בשבת שאוכלים עם החתן בלבד והכלה לא היתה שם כלל בעת הסעודה, אם השושבינות שלה אכלו אתה לכבוד חו"כ במקום אחר ובאים איתה לבהמ"ז באופ"ז בודאי יוכלו לברך ש"ב, אבל אם הכלה לא סעדה כלל עם השושבינות שלה ורק מביאים אותה בשעת בהמ"ז ועומדת בחוץ לשמוע הברכות כיון שאינה יודעת כלל מהנעשה בפנים א"כ לכאורה לא שייך כלל לברך ש"ב (רק הדעות דנוכחות הכלה לא מעכבת), מיהו י"ל דעצם הדבר שהיא על יד מקום הסעודה ושומעת עפ"י רוב מה שמזמרים לכבוד חו"כ מספיק לברך ז"ב לכל הדעות (דנחשב באופ"ז שגם הכלה השתתפה בסעודה), ומ"מ באופן שמביאים את הכלה רק בשעה שכבר גמרו לזמר לכבוד חו"כ ומכינים עצמם לבהמ"ז וגם היא לא השתתפה בשום סעודה לכבודה בזה צ"ע רב אם מותר לברך ש"ב.

שאלה: האם מותר לברך ש"ב בסעודה הנערכת בהשתתפות החתן בלבד (ומצוי הדבר בסעודה ג' בבהכ"נ כשהכלה לא השתתפה כלל בסעודה הנערכת לכבודה וגם אינה נוכחת כלל בעז"נ בעת הסעודה בבהכ"נ או בזמן שמזמרים לכבוד החתן), כמו"כ במקרה שהחתן לא הרגיש טוב ולא השתתף כלל בסעודת השבע ברכות ורק הכלה נמצאת שם, האם מותר לברך ש"ב? תשובה: נחלקו הראשונים האם אפשר לברך ש"ב ב' ימי המשחה שלא במקום חופה לד' התוס' (סוכה נה: א"ז) הרא"ש (שם סי' ח') והמרדכי (שם סי' תד"מ) אין מברכין רק במקום חופה דהיינו במקום עיקר ישיבת החתן והכלה לשמוח כל שבעה, אמנם לד' הר"ן (שם יא: ד"ה וכתבו) אין הברכה תלויה במקום חופה אלא יכולים לברך בכל אחת מבתי החתונה כל זמן שהחתן או הכלה שם, וסיים הר"ן דמ"מ להלכה יש לחוש לד' התוס' ואין לברך רק במקום חופה, ולהלכה פסק המחבר בשו"ע אה"ע סי' ס"ב ס"ז כהתוס' וסיעתו דאין לברך ש"ב רק במקום חופה, אמנם בס"ז שם הוכיח דגם להרא"ש אם הולכים לאכול במקום אחר בסעודה הנערכת לכבוד שמחת חו"כ מברכין ש"ב, ובפרט בזמנינו שאין נקראת חופה רק המקום שמקדשין בו תחת מטלית הפרוסה על כלונסאות וממילא אין עדיפות למקום החתונה ויכולים לברך ש"ב בכל מקום שעושים סעודה לכבוד חו"כ וכן המנהג בזמנינו.

ומעתה נבוא לנדו"ד דהנה מוד' הר"ן הני"ל שכ' שיכולין לברך ש"ב בכל אחת מבתי החתונה כל זמן שהחתן או הכלה שם משמע דסגי כשהחתן או הכלה שם, אמנם מוד' הריטב"א (כתובות ח. ד"ה לימא) נראה דבעינן שיהיו שניהם שם כדי שיוכלו לברך ש"ב שכ' בתו"ד והוי יודע שאין מברכין ברכת חתנים אלא במקום חופה ושהיה שם החתן והכלה, ובשו"ת חסד לאברהם מהדורה תנינא אה"ע סי' ל"ד ובס' עורה שחר אות ב' סק"ד כ' דהריטב"א והר"ן כל חד וחד לשיטתו אזיל, דהריטב"א שהצריך שיהיו החתן והכלה שם הוא משום דס"ל שאין לברך ש"ב רק במקום חופה (דהיינו במקום הקבוע לחתן וכלה, ומהתוס' והרא"ש הני"ל) וכשאין שניהם שם לא חשיב מקום חופה, משא"כ הר"ן דס"ל דיכולין לברך ש"ב בכל אחת מבתי החתונה אפי' שלא במקום חופה לכן גם לא הצריך שיהיו שניהם שם דמיון דלא בעינן מקום חופה סגי שיהיו החתן או הכלה שם, וענ"ש בס' עורה שחר שכיון דלהלכה פסק המחבר באה"ע סי' ס"ב ס"ז דאין לברך רק במקום חופה ממילא בעינן לדניא שיהיו החתן והכלה נמצאים שם בעת הסעודה, ואף לפמ"ש"כ הט"ז שם שיכולין לברך בכל מקום שעושים בו סעודה לכבוד שמחת חתן וכלה היינו משום דבמקום שהחתן והכלה נמצאים שם חשיב מקום חופה.

אלא שבתבואות שור סי' א' סק"ט כ' בתו"ד וברכת חתנים פסקין בהדיא באה"ע דמברכין אפילו בשאין החתן עצלם, ומשמע לכאורה מדבריו דבכל סעודה הנערכת לכבוד שמחת חתן וכלה מברכין ז"ב ואפילו כשאין החתן והכלה משתתפים בסעודה, ובס' כרם שלמה כ' שדבריו תמוהין (והובאו דבריו בשו"ת מהר"ם שיק אה"ע סי' צ' ובשו"ת מהר"י אסאד אה"ע סי' י"ב) דודאי אין לברך אם אינם משתתפים בסעודה כלל (ועי' בשו"ת מהר"א שם שכ' דודאי גם התב"ש לא מיירי רק כשאינו במקום הסעודה אבל אם נסע מביתו לדרך למז"מ ונשארה הכלה לבדה גם להתב"ש אין לברך, גם י"ל דאין כוונת התב"ש לומר דמברכין ש"ב אפי' כשלא

הילולא דצדיקא

גלב"ע
כ"ג שבט תרצ"ד
מנ"כ בעיה"ק טבריה

הרה"ק
ר' משה קליערס זי"ע
אב"ד עיה"ק טבריה

אלה תולדות

רבינו האי מרבנן דאתא ממערבא איהו יאי וגולתיה יאי ויאי, כבוד הרב החריף ושנון, בקי בחזרי תורה ירא אלקים באמת, כש"ת מ"ה משה בהר"מ קליערס נ"ו... (האדר"ת במכתב סמיכה לרבינו). נולד לאביו הגה"ח הר"ר מאיר קליערס זצ"ל ביום ז' אדר תרל"ד בעיה"ק צפת, מצדיקיה הנסתרים של עיר המקובלים. ונתקיימה בו ובא השמש זרח השמש, ביום שנפטר בו משה רבינו נולד רבינו האור הבהיר שהאיר לכל בני הגליל באורו הזך ובתורתו.

אבי רבינו הגה"ח הר"ר מאיר זצ"ל כלפי חוץ היה נראה כאיש פשוט העומל לפרנסתו בחציבת קברים בבית העלמין העתיק שבצפת, אך מבני העליה שבצפת חדי העין לא הצליח לסגור מהם את פנימיותו, חסיד עניו שאין לו בעולמו אלא לעשות רצון קונו ולעבדו בכל עת. עני מרוד היה האב, ולא תמיד השיגה ידו אף כדי פת לחם מספקת לבני ביתו, ומה גם שמן למאור בלילות החורף הארוכים. אך בנו הרך משה, בגודל חשקת התורה אשר בערה בו, היה ממציא תמיד תחבולות שונות שיסייעו לו לשקוד על התורה גם בלילות החשוכים. והכל מגודל התמדתו לתורה הק' שהיה משוש חייו. בלילות החורף הקפואים שבצפת היה משה נוהג לכסות את רגליו בכריות קטנות וכך היה לומד כל הלילה לאור הנר, והרבה פעמים כשנכבתה לו הנר היה הולך לבית שכינו והדליק מחדש את הנר.

פעם אחת נכבתה לו שוב הנר וחזר לבית הקרוב ושוב הדליקה, ובדרך שוב נכבתה ע"י הרוח, אז חזר לבית השכן והדליק את הנר, וכדי שלא ייכבה שוב נתן את כובעו על הנר, ויהי בהליכתו עם נר הדלוק בתוך כובעו נעשה חור בכובעו מאש הנר, ובמשך שנים רבות הלך בזה הכובע כאשר החור מלמעלה מעיד על גודל התמדתו לילות כימים.

דרך לימודו של רבינו עוד מימי ילדותו מופלאה היתה, מסודרת בסדר ושיטה. לימים מעיד היה על עצמו כי כבר באותם ימי ילדות עבר עשר פעמים על כ"ד ספרי התנ"ך. הרבה מסכתות בש"ס היה משנן וגורס באותם ימים שוב ושוב, ארבעים ואף חמישים פעם בזו אחר זו, עד כי נקבעו הדברים במוחו למשך כל ימי חייו. עוד בימי בחורו בצפת התוודע אל הרה"ק הר"ר מרדכי חיים סלונים, והתחיל ללמוד תורה מפיו עד שנעשה תלמיד מובהק שלא מש ידו מתחת ידו. כשהגיע לפרק האיש מקדש דיבר בו רבו את אחותו - בתו של הגה"ח הר"ר יהודה לייב קסטילניץ זצ"ל מהאריות דחסידי סלונים בטבריה, ומאז קבע את מקום מושבו בטבריה. באותה עת, בשנת תר"ס, כאשר ראה רבו כ"ק אדמו"ר מהר"ש מסלונים זצ"ל את העוני הגדול ששרר בטבריה, נשאו לבו להקים ישיבה על קברו של התנא הק' רבי מאיר בעל הנס הסמוך לעיר, אשר תלמידיה יקדישו ימיהם ולילותם לתורת ה' ואת נפשות ביתם יחיו. בראשה העמיד את תלמידו החביבו - ה"ה רבינו זצ"ל, והוא עודנו אברך עול ימים.

בעת אשר נתפנה כסא הרבנות דטבריה, נתנו בו פני העיר את עיניהם והפצירו בו כי יטול על עצמו את המשרה, אך הוא בענותותו התמיד בסירובו, עד כי נצטווה ע"י רבו הרה"ק מסלונים זצ"ל לקבל את עול הרבנות. או אז בלית ברירה קיבל על עצמו את הנהגת העיר, אך עד יומו האחרון, למרות עניו ודלותו סירב ליטול שכר, משרת היה את עדת ה' שלא על מנת לקבל פרס. ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו. משים היה עצמו כאין ואפס (לפני פטירתו התבטא "חיים מגושמים מדאי העברתי עלי אדמות"...), כשהוא מתבטל כעפר ממש בפני כל.

פעם ישבו אדמו"ר סלונים, הרה"ק 'הברכת אברהם' זצ"ל, יחד עם הרה"ק הבית אברהם זצ"ל, ודברו אודות מעלת רבינו כי גדול הוא. נענה הברכת אברהם ואמר, 'לולא דמסתפינא הייתי אומר עליו שהוא צדיק'. נענה הבית אברהם ואמר, 'אנא מסתפינא ומ"מ אומר אני עליו שהוא צדיק'....

תמים במעשיו

פעם אחת בשבת קודש נתוודע לו לרבינו כי יש שאלה גדולה על העירוב שהיתה מקולקלת לפני השבת, ותיקוניה באופן שיש בה שאלה חמורה אם כשירה היא, אך כשעמד על הדברים הודיעו לו כי מי שתיקן את העירוב עשה הדבר על פי הוראת איזה חכם שבעיר ההוא. רבינו ששמע את הדברים כהייתן פסק חד וחלק כי העירוב כשירה, ויכולים לסמוך עליה ולטלטל על ידה. וכאשר התלמידי חכמים שבעיר באו ושאלו אותו פשר הדבר, מדוע התיר לטלטל על ידה, הלוא שאלה חמורה יש על תיקונה. ענה ואמר, כי אין לו פנאי עכשיו לבאר ולפרש את פסקו, ועוד חזון למועד.

ביום ראשון מיד מהיר רבינו לילך לאותו מורה הוראה שהתיר העירוב, שיידידות גדולה היתה ביניהם, וביקשו כי היות שיש לו סוגיא עמוקה וענין קשה הוא רוצה שיאיל הרב בטובו לישב עמו ולעזור לו לעמוד על בירור הדברים. המורה הוראה שהיה איש עניו, ולא החזיק טיבותא לנפשיה, תמה מאוד על הדבר, ואמר, הלוא כבוד הרב ידיו רב לו בתורה ואינו צריך כלל לעזור. אך רבינו בשלו, כי עתה תוקפתו חולשה גדולה, ואינו מסוגל לברר הענין בכוחות עצמו, לכן הוא מבקש עזרתו. והלכו לבית המדרש שבקצה העיר, מקום שאין הלומדים מצויים שם, ורבינו הוציא גמרא מסכת עירובין מן הארון והתחיל ללמוד איזה סוגיא עמו, מוחם וראשם הוכנסו תוך הסוגיא, החל מגמרא רש"י ותוס' ומשם לראשונים והאחרונים עד לגדולי הפוסקים, בפתע פתאום קפץ ממקומו המורה הוראה הוא ותפס בקנה, ואמר, אוי לי! טעיתי בערב שבת העבר בתיקון העירובין! כי הרי מכאן מוכח מפורש שלא כמו שחשבתי! מיד הרגיעו רבינו ואמר לו, באמת בשביל זה באתי לפיך כדי להעמיד את מע"כ על האמת!!! המורה הוראה הוסיף לשאול מרבינו, האין נהג הרב בענין העירוב בשבת שעברה. אמר לו רבינו, פסקתי כי העירוב כשר. לתמיחתו מדוע פסק כן אם

ידע שטעות הוא על זה, אמר לו רבינו בזה"ל "דע לך! הנה מצות עירובין בעירנו היא מדרבנן בלבד, אבל כבוד התורה והבריות הרי הוא מדאורייתא, ולא אתי דרבנן ודחי דאורייתא..." והוא לימוד עמוק לכל הבריות.

לתקופה ארוכה היה רבינו ממונה גם על החלק הגשמי של כולל אברכים שלמדו תורה בהתמדה בעירו, פעם אחת לא הצליחו לגייס את הסכום הנדרש כדי לחלק ללומדי תורה, ובלית ברירה לא נתנו לאברכים את קצבת התמיכה שקיבלו מדי חודש בחודשו, אמנם הפקידים דאגו לעצמם ונטלו למשכורתם את מעט הכסף שהיה בקופת הכולל. בין העובדים במשרד הכולל נמנה גם זוגתו של רבינו אך הוא ציוה להגזר לכל יתן לה את כסף המשכורת כל עוד האברכים אינם מקבלים תמיכתם, וטעמו ונימוקו עמו, כי יתכן שיהיה בין האברכים מי שדקדוקי עניות יעבירו אותו על דעתו, ובעת דחקו יכעס מרוב צערו ויצעק על הנהלת הכולל שאינם משתדלים כראוי עבור האברכים 'זנהה אם באותה שעה אקבל אני את משכורתך, ואוכל ואשבע לרשן נפשי לא אוכל להבין אותו כראוי, וממילא אוכל ח"ו להיכשל ולהקפיד עליו, אבל אם גם לי לא יהיה אז אצליח להשתתף ולהבין את כאבו באמת, וממילא לא אכעס עליו'...

בשנת תרפ"ח זכה להוציא לאור עולם את החלק הראשון של יצירתו הענקית תורת הארץ על המצוות התלויות בארץ, [שנים קודם לכן הוציא את ספרו טבור הארץ העוסק בשבח מעלת עיה"ק טבריה]. כוונתו היתה להקיף את נושא מצוות הארץ על פני עשרה כרכים לפחות, ולצורך זה אף עבר ר"ד פעמים על סדר ירושלמי זרעים, אך לא איסתיעא מילתא. כשיצא ספר זו לאור עולם, התפעלו כל גדולי ישראל מגודל ההיקף, והגאון הר"ר יהושע לייב דיסקין זצ"ל - רבה של ירושלים עיה"ק, אמר עליו, 'כי מימות הרמב"ם לא קם כמוהו ספר מקיף על מצוות התלויות בארץ'.

כל ימיו של רבינו היה חטיבה אחת של חולי ומכאובים, צרות רבות פקדו את ביתו הדל, אך עד יומו האחרון היתה תורתו אומנתו ולא פסק ממנו אפילו כמלא נימא. וביום כ"ג שבט תרצ"ד נסתלק לבית עולמו, והוא בן שישים שנה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הוא היה אומר

הגה"צ רבי משה קליערס זצוק"ל היה מתלהב מאוד מדברי הגמרא (ע"ז יח), כאשר הוציאו את רבי חנינא בן תרדיון להריגה, שאל את רבי יוסי בן קיסמא, מה אני לחיי העוה"ב, אמר לו ר"י, כלום 'מעשה' בא לידך וכו' ע"ש. הרי שבמעשה אחד אפשר לזכות כבר לעולם הבא. (מזקנים אתבונן ח"א, עמוד י"ד).

הבה ונתבונן כל איש מישראל, מה מעשה קטנה מועילה כדי לזכות לעולם הבא, עד ר' חנינא בן תרדיון התפעל מגודל מעלתה של מצוה אחת...

נצור לשוןך

הלכות שמירת הלשון

עפ"י סדר הלימוד היומי

ז' שבט - הלכות אסורי לשון הרע - פתיחה להלכות אסור לשון הרע ורכילות

באהבת השם יתברך את עמו ישראל ורפין מאד בטובתם עד שקראם בשם בנים, וחקק ה' ונחלה, וכמה שמות חביבים המורים על גדל אהבתו לישראל, כמו שכתוב (מלאכי א' ב'), "אזהבתי אתכם אמר ה' וגו', לפיכך הרחיקם מקל המדות רעות ובפרט מלשון הרע ורכילות, כי הוא מביא את בני אדם לידי ריב ומצא, וכמה פעמים יוכל לבוא מזה לידי שפיכות דמים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות דעות (פרק ו' הלכה א'), אף על פי שאין לוקין על לאו זה, עון גדול הוא וגורם להרג נפשות רבות מישראל, לכן נסמך לו (ויקרא י"ט ט"ז), "לא תעמד על דם רעך", צא ולמד מזה ארע לדואג האדומי ולנוב עיר הפחנים.

ועוד כמה רעות עצומות, שנסבו על ידי המדה המגנה הזאת, כמו שידוע שחטא הנפש היה העקר על ידי לשון הרע, שדבר לשון הרע על הקדוש ברוך הוא שאמר, מן האילן הזה אכל וברא את העולם, ועל ידי זה פתח את חנה, כמו שאמרו חז"ל (שבת קמ"ד), בא נפש על חנה והטיל בה הקמא, הרי שגם גלוי עריות, וגם מיתה לכל העולם, הרי שפיכות דמים. ועל ידי זה גרם לאדם הראשון חנה לעבר על רצונו של הקדוש ברוך הוא. וממילא זה המדבר לשון הרע, אוהו במדת המשפחה לבריאת העולם.

וגם שעקר סבת ירידת ישראל למצרים היתה לכתחלה על ידי זה, כמו שכתוב (בראשית ל"ז ב'), "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" ועל ידי זה נגזר עליו מן השמים מדה במדה שנמכר לעבד, כמו שאמר עליהם, שקוראין לאחיהם עבדים, כמו דאיתא במדרש (בראשית רבה פ"ד ז) ובירדשלמי (פרק א' הלכה א') הפאה, הגם שהיה לו טעם להתרא על הדבא שהביא כמו שפרשו המפרשים, עם כל זה, ראה, שלא הועיל לו שום היתר.

מקדש מעט

בניין השיבות עניית אמן

ואיכור שיחה בשעת התפילה

מה תצעק אלי - דבר אל בני ישראל ויסעו

רעיון יפה בפסוק זה, מה תצעק אלי, שהקב"ה שואל ואומר לאדם, מדוע אתה צועק אלי שבקשותיך לא מתמלאות? דבר אל בני ישראל - תאמר לאנשים המדברים עמך בעת התפילה, ויסעו - שישעו וילכו מנוח, וממילא תוכל להתפלל ובקש הצטרמיותיך בשעת התפילה - שהוא הזמן שמתפללים, ואה"נ שהקב"ה שומע תפילת כל פה, אמנם תפילה בציבור מתקבלת יותר בניקל כידוע. וכתוב מפורש במאור ושמש בפ' משפטים בד"ה ועבדתם את ה' אלוהיכם בתו"ד:

ובפרט בשעת התפילה צריך כל אדם ליהרר מאד מאד להתפלל עם הציבור יחד, ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מוזמנת לו בכל יום ברוחה וברכה תהיה מצויה במעשי ידיו, ועל ידי תפילת ציבור יכולים לבטל כל הגזירות קשות ורעות רחמנא ליצילן. וכבר אמרנו זאת ברוב עם הדרת מלך (משלי יד, כח) פירוש שנאספין הציבור יחד להתפלל אזי הם מבטלים כל הגזירות קשות ומביאים את המלך מלכו של עולם לידי החזרה שחזור ממה שגזר על בני ישראל חס ושולם איזה גזירה קשה ואומר הדרי בי ממה שגזרתי עליהם. וזהו ברוב עם הדרת מלך פירוש אם נאספים רוב עם יחד בתפילה אזי הדרת מלך הקב"ה אומר הדרי בי ממה שגזרתי עליהם וממשיכין על נכסת ישראל על ידי תפילתם השפעות טובות. עכ"ד.

תפילה בציבור ג' פעמים ביום, שחרית מנחה ומערב, ולהתפלל את השמונה עשרה ביחד עם השליח ציבור. וכדכתוב בגמרא ברכות דף ח עמוד א, "מאי דכתיב ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אימית עת רצון (וברשי" - אלמא יש שעה שהיא של רצון) בשעה שהציבור מתפללין. ויה"ר שיתקבלו תפילתנו לרצון לפני אדון כל אכיה"ר.

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף

בספר ארי שבחבורה מתולדותיו של הרח"ח רבי לייבל פרידמן ז"ל (עמ' 151) מחשובי חסידות ביאלא בארץ ישראל, מובא שבתקופה מסוימת בחייו התקשה ר' לייבל בשידוכים אצל צאצאיו, ולא היה באפשרותו לנסוע לרבו המובהק הרח"ק ר' יחיאל יהושע מביאלא זצלה"ה, ולכן נכנס לקו"פ אל רבן של ישראל הרח"ק ר' ישראל מהוסיאטין זצלה"ה בתל אביב כדי להתברך מפ"ק לישועה בקרוב, והשיב לו הרבי מהוסיאטין זצלה"ה כהאי לישנא קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף, ובדורות האחרונים קשה ביותר, למשמע הדברים הסתומים ביקש ר' לייבל מהרבי שיבאר לו כוונתו, דימאחר שלא היה רבו המובהק העיו לשאול כך, אף שהיה ידוע כקדוש עליון.

וביאר לו הרח"ק מהוסיאטין זצלה"ה דברי קודשו, על פי מה שכתבו התוס' בערכין (טו. ד"ה כשם), וכן הוא בתוס' השלם בפרש בשלה, שבני ישראל לא עברו את הים מצד אחד לצדו השני, אלא באותו צד שירדו שם חזרו ועלו, שהיתה הליכתן כקשת, וכל מה שנכנסו לים סוף ונקרע להם הים לא היה חלק מהמסע שנסעו בני ישראל לארץ ישראל, אלא כל המטרה היתה אך ורק כדי שינוסו מצרים לתוכו ותהומות יכסיומו.

וא"כ לפי זה נמצא שאלו שהיו בצד הפנימי דרכם היתה יותר קצרה, אבל ככל שהלכו בצד החיצון דרכם היתה יותר ארוכה, וכך גם לגבי שידוכים שהם נדמים בקריעת ים סוף, בדורות האחרונים יש שדרכם ארוכה עד שמוצאים את זיווגן, כי יש נשמות שיש להם כל מיני סיבות מגילגולים קודמים ועל כן יש להם יותר מה לתקן, וזה באמת הסיבה שבדורות הקודמים התחתנו בגיל יותר צעיר מאשר היום, ובודאי שדברי קודשו יכולים לשמש כחזקו גדול עד למאד לכל מי שהקב"ה העמידו בנסיון זה.

ועל פי דבריו אתי שפיר מה שאמרו בגמרא (סוטה לו:) היו שבטים מנצחים עם זה, זה אומר אני יורד תחלה לים זה אומר אני יורד תחלה לים, והקשו המפרשים (עי' בעיון יעקב שם) שהיה יכול להיבצע לכולם ביחד, שהרי יש מקום ברוחב הים לכל השישים רבוא, שיעברו כולם כאחד זה לצד זה, אך להנ"ל יש לפרש דאכתי יש נפקא מינה מי יכנס בצד הפנימי ואי תהיה דרכו יותר קצרה, ומי יכנס בצד החיצוני ואי תהיה דרכו יותר רחבה.

ובאמת שיש להתבונן בדבר, דאם היתה הליכתן כקשת, א"כ נמצא שמה שעברו את הים, לא היה כדי להתקרב להר סיני או לארץ ישראל, שהרי חזרו למקומם הראשון, וא"כ על כרח צריך לומר שכל כניסתם של ישראל לים סוף היה רק כתחבולה לגרוח את המצרים שייכנסו אחריהם ועל ידי זה יטבעו במצולות ים, וא"כ תיקיף הלא הרבה דרכים למקום מבלי שיצטרכו ישראל לטרוח ולעבור דרך שם, כגון להביא על המצרים נחשול של מים כדי שישטפו אותם המים היוודים.

ונראה דטעמא דמילתא הוא משום שיום שביעי של פסח הרי הוא חג האמונה, וכל מה שנבקע הים היה לצורך גדול, כדי שבני ישראל יעמדו בנסיון, דהיינו שהיה כאן נסיון באמונה, שחפץ השי"ת לברר את האמונה שלהם בשלימות, לראות אם הם נמשכים אחרי הנהגת השי"ת בתמימות, ומקבלים את גזירת המלך בפשטות ובתמימות כמות שהיא, שאם חפץ השי"ת שיכנסו לים הרי הם הולכים אחריו לקיים רצונו, בלי שום הרהור מדוע היו צריכים להיכנס כלל אל הים שהרי חזרו למקומם הראשון, אלא שמקבלים הכל באמונה שלימה.

והנה בהגדה של פסח, אנו מוזכרים הפסוק ביחזקאל (טו, ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמך חיי, וכבר עמדו חז"ל למה נכפל פסוק זה ב' פעמים, ופירושו דקאי על דם פסח ועל דם מילה.

אמנם בספר דברי אמת מהחזוה מלובלין זצלה"ה איתא, דהנה בלשון קודש שורש דם יש לו משמעויות, א' מלשון דם, ואחד מלשון דממה כמ"ש וידום אהרן (ויקרא י, ג), וכן בתהלים (סה, ב) לך דומיה תהלה, ובני ישראל במצרים זכו לבדמך חיי - לטל של תחיה ע"י ב' הדברים, א' כפשוטו ע"י דם מילה ודם פסח, שמסרו נפשם לקיים מצות השי"ת, וב' ע"י שקיבלו כל היסורים של הגלות בדממה ובאמונה.

ונראה ש"ע"פ דרכו יש לפרש הדברים גם באופן אחר, שכאשר נפטר בנו בכורו של הרב תנוך צבי הכהן לוי מבעדנין זצ"ל, אמרו לו בהלויה, שעל הפסוק (ויקרא י, ג) וידום אהרן, יש תרגום שמתרגם ושבה אהרן, והמאירי באבות (פ"ג מ"ג) מביא את זה, דהיינו שאהרן הכהן היה בכזה מדרגה גבוהה לא רק ששתק - וידום אהרן כפשוטו, אלא שאהרן הכהן שייבא את הקב"ה, שקיבל הכל באמונה, ולא רק שקיבל בלי טענות אלא גם שייבא את הקב"ה על מה שקרה לו במיתת שתי בניו שהיו גדולי עולם, ומה שהתורה כותבת וידום אהרן ולא ושבה אהרן, כי אהרן הכהן ע"ה שייבא את הקב"ה בקול דממה דקה, שלא להראות בפני העולם את מדרגתו, ויש ראייה לתרגום הזה, ממקרא שכתוב (תהילים פט, ז) בשוא גליו אתה תשבחם, ומפרש רש"י שם אתה תשתתקם, הרי ששבח ושתיקה הם דוא אהת הוא.

ולפי זה יש לומר דזה שאנו אומרים בהגדה, ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי, בדמך חיי הראשון זה ימים הראשונים של פסח - דם פסח ודם מילה, מסירות נפש, ובדמך חיי השני זה הימים האחרונים של פסח - וידום אהרן ושבה אהרן, כמו שאומרים בכל יום ויום שירה חדשה שבחו גאולים, וקבלו הכל באמונה שלימה, שהגיעו למדרגה שיכולים לשבח ולשיר להקב"ה גם על דברים שאנחנו לא מבינים למה עשה ה' לנו ככה.